

MICHAŁ BUKOJEMSKI

AUTHOR GALLERY

Urodzony w roku 1946 w Wałbrzychu. Studia na Wydziale Operatorskim Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej i Filmowej w Łodzi (dyplom w 1969 roku). Operator filmowy i reżyser filmów dokumentalnych. Autor zdjęć do kilkudziesięciu filmów. Twórca pierwszego w polskiej kinematografii filmu o Holocauście w 3D. W latach 1971–76 współpracownik Wytwórni Filmowej „Czołówka”. W latach 1987–90 wiceprezes Stowarzyszenia Filmowców Polskich, od 1983 przewodniczący Komisji Zawodowej Operatorów Obrazu SFP. Wykładowca PWSFTviT w Łodzi.

Michał Bukojemski jako autor filmów dokumentalnych:

Herosi, 1971

Ballada o torreadorze, 1975

Marynarze z Pruszkowa, 1975

Próba życia – Boy Źeleński, 1977

Mała wielka emigracja, 1996 (cykl telewizyjny)

Wojna innych ludzi, 1996

Powrót, 1999 (Dwie świątynie w Moskwie – wersja telewizyjna)

Dziesięć mikrosekund do..., 2000

Mama Masza, 2002

Świadomość, 2003

Rabin Ohad, 2004

Z kroniki Auschwitz, 2004 (cykl telewizyjny)

Komitet na Piwnej. Opowieści, 2005

Świat Marii, 2006

Michała Bukojemskiego grypsy z interny, 2007

Na zdrowie, 2008

Świat Tovy, 2009

Likwidacja 08.1944, 2009

Holocaust w sposób zasadniczy przyczynił się do przedefiniowania kultury współczesnej. Stopniowo przepracowywane „zdarzenie Auschwitz” stało się częścią naszego dziedzictwa materialnego i duchowego. Wchłaniane przez sztukę podlega metaforyzacji, z czasem mitologizacji. Dziś staje się „ponadczasową przypowieścią naznaczoną piętnem nieprzemijalności; w jego nazwie zawiera się cały świat, którego zmitologizowane resztki należy zachować na przyszłość, by mogli tam pielgrzymować ludzie, tak jak pielgrzymują na Golgotę.”[1]

Dla współczesnych Auschwitz to symbol, to pamięć traumatycznego doświadczenia, pomnik masowej zbrodni, ale i wezwanie do konieczności odbudowania wiary w człowieka. Współcześni szukają u bram Auschwitz pocieszenia. Rabin Ohad, bohater filmu Michała Bukojemskiego, i zgromadzeni wokół niego w modlitwie, w duchowej łączności z zamordowanymi w prośbach o po-

[1] I. Kertész, *Język na wygnaniu*, przeł. E. Cygielska, E. Sobolewska, Warszawa 2004, s. 33.

kój. Tova Ben-Zvi z filmu *Świat Tovy* szuka dróg do pojednania narodu ofiar Zagłady z narodem jej świadków. Jeździ po polskich kościołach, gdzie po hebrajsku śpiewa psalmy. Wydaje pieśni i wiersze. Rewersem postawy Tovy jest zachowanie Marii, która w filmie *Świat Marii* opowiada młodym izraelskim żołnierzom o własnym doświadczeniu „czarnych sezonów”, o sąsiadach, którzy w chwili próby okazali się najzacieklejszymi wrogami. I wreszcie, w cyklu *Z kroniki Auschwitz* autorzy dotykają dna piekła. Michał Bukojemski oddaje głos Ocalonym i przywołuje zamordowanych. Narracja *Z kroniki Auschwitz* składa się wyłącznie ze słów pochodzących z relacji byłych więźniów – w myśl przekonania:

Dlatego tylko o tyle, o ile historia Holocaustu jest «spersonalizowana» i «sprywatyzowana» – czyli w świadectwie traumatycznych doświadczeń osób, które przeżyły, oraz w naszym uznaniu, że ich świadectwo jest adresowane do nas jako jednostek – można przeciwstawić się nieugiętemu prawu dyktującemu granice przedstawiania.[2]

W przestrzeni Auschwitz nakładają się dwa czasy i dwa doświadczenia egzystencjalne: młodości i witalności z przeszłością i śmiercią. Zastosowane w cyklu środki wyrazu pozwalają na ukazanie jednoczesności istnienia wczoraj i dziś w tym miejscu. Teren obozu Auschwitz-Birkenau o różnych porach roku i dnia – w pełnym słońcu i w śniegu, w poświęceniu nocy i o zachodzie słońca... Wagon z niewielkim okienkiem, mała stacja Radegast... W Auschwitz nie ma przeszłości, jest wieczne teraz... Wspomnienie, modlitwa i uniesienie. Ślad, zaciera się w pamięci odbicie rzeczywistości...

Otwarcie się na cierpienie Innego umyka wszelkim próbom opisu. Inny pojawia się jedynie poza obrazem, za pomocą którego próbujemy go przedstawić. Tego rodzaju niefenomenologiczna obecność Innego, obecność „poza bytem”, pojawia się w procesie przedstawiania jako ledwie uchwytna choć trwała rysa na konkretnej powierzchni języka, nadmiar, który oznajmia to, co ponad istotą. (...) Ślad Innego przerywa ciągłość obrazowania świata i w związku z tym moja świadomość nie może nim zawładnąć.[3]

Zaprezentowane w galerii kadry pochodzą z filmów Michała Bukojemskiego *Rabin Ohad*, *Z kroniki Auschwitz*, *Świat Marii* i *Świat Tovy* i ułożone zostały w trzy porządki: *Z kroniki Auschwitz*, *Pamięć i modlitwa*, *Ślady*.

[2] F. Ankersmit, *Postmodernistyczna „prywatyzacja” przeszłości*, przeł. M. Zapędowska, w: *Narracja, reprezentacja, doświadczenie. Studia z teorii historiografii*, red. E. Domańska, Kraków 2004, s. 387.

[3] D. Głowacka, *Znikające ślady: Emmanuel Lévinas, literackie świadectwo Idy Fink i sztuka Holocaustu*, „Literatura na Świecie” 2004, nr 1-2.

